

ענף החלב בעמוד ענן הלקחים שלי

יוסי מלול - משק הבקר והחלב
hmb-malul@icba.org.il

מצב "הטפטופים" נמשך שנים, מבצע עמוד ענן נמשך שמונה ימים ובכל התקופה הזו הרפתנים וענף החלב היו המובילים בביצור ההתיישבות באזור הגבול ובעוטף עזה. יש לנו לקחים מההתנהלות של כולנו בתקופת החירום ולפניה וחשוב לקיים דיונים מסודרים, בימי רגיעה, בכל אחד מארגוני החקלאים, כדי להיות מוכנים למבצע הבא

ראויים לתודה ולהערכה חמה. ליוזמי מקרוב את תפקודו של ענף החלב בימי עמוד ענן, שוחחתי ארוכות עם גורמים רבים בענף, ואני משתף אתכם בלקחים שאני למדתי בעקבותיו.

חיזוק היישובים ברדיוס מוגדר מקו החזית

- הפעולה מוטלת על משרדי הממשלה - להיות ממוקדים בסיוע רחב, ככל האפשר, ובתחומים רבים לחיזוק היישוב - שיכון, מיגון מיטבי, תעסוקה, מיסוי, שירותים קרובים, חינוך ועוד.
- אנשי העוטף מצפים ששר החקלאות יוביל את הפעולות ו"יביא את הקבלות".
- סיוע זה מאפשר לתושבים במקום לשרוד, על אף הקשיים היומיומיים במצב ביטחוני מתמשך.

צוותי הרפתות היו מסורים ומושמעים - מיגון אישי וגם מיגוני בניר יצחק

חיזוק הרפת כעוגן מרכזית בהתיישבות

כמו במלחמה בצפון כך גם ב"עמוד ענן", כל האוכלוסייה עוזבת, ובצדק, את היישובים סמוך לגדר ובמרחק ממנו, ורק הרפתנים נשארים לטפל בבעלי החיים במקום.

עם ישראל נאלץ להילחם על חייו ועל מדינתו מאז הקמת המדינה לפני 65 שנה ואף הרבה קודם לכן. המאבק הקיומי הוא חלק מהחיים שלנו במדינת ישראל ועד בוא השלום, נמשיך להילחם בגבולות ישראל. ענף החלב כולו, ורפת החלב במיוחד, ממלאים תפקידים קריטיים במרקם החיים של האוכלוסייה. מעבר לעובדה שהם מספקים מזון בסיסי וחינוכי לכל תושבי המדינה, הם גם משמשים עוגן מרכזית ביציבות של היישובים לאורך כל גבולות ישראל.

מבצע "עמוד ענן" הוכיח, פעם נוספת, את החשיבות הגדולה של רפת החלב וגם של המחלבות לחיזוק העמידה של ישראל במאבק על ביטחונה ושלמותה. רפתני הדרום, ובראשם רפתני עוטף עזה, היו הגיבורים האמיתיים של האוכלוסייה האזרחית בשנים האחרונות ובמיוחד בימי המבצע.

נותני השירותים לסוגיהם היו מדהימים ועשו הכול כדי לשרת ולהקל על התפקוד השוטף של הרפתות: המזריעים, הרופאים, מובילי החלב, נהגי משאיות חלוקת המזון, המחלבות, חברות ציוד החליבה, גופים ומוסדות בענף

כל התושבים שנמצאו בסכנה, עזבו את היישובים ורק הרפתנים נשארו. היה להם קל כאשר גם המשפחות שלהם עברו למקומות בטוחים יותר וכך היה להם יותר שקט. המחיר היה שהם נאלצו להיפרד מבני משפחותיהם, דווקא בזמן שחינוי מאוד שהם יישארו מאוחדים.

גם נותני השירותים לסוגיהם היו מדהימים ועשו הכול כדי לשרת ולהקל על התפקוד השוטף של הרפתות: המזריעים, הרופאים, מובילי החלב, נהגי משאיות חלוקת המזון, המחלבות, חברות ציוד החליבה, גופים ומוסדות בענף - כולם כולם היטו שכם, ככל אשר נזקקו להם הרפתנים, ועל כך הם

- כלכלן מלווה - במלחמה יש נזקים רבים שקורים באופן שוטף ולעתים קשים להערכה. נכון שמועצת החלב תמנה כלכלן לליווי ולבחינת הנזקים הכלכליים של הרפתנים ולסיוע בהגשת המסמכים הנחוצים לפיצוי.
- מדריך הזנה של שה"מ שילווה את הרפתות, במקרה שצריך לשנות הזנה או לתת פתרונות מידיים באם מקורות המזון נפגעים.

טיפול חירום בפרות נפגעות - ד"ר יובל סמריק עם אודי ברפת יד חיל

המוטו המרכזי הוא נוכחות נמוכה, ככל האפשר, של כל אלה שאינם בהגדרת שירות החירום

ענפים תומכי רפתנים

שיאון, החקלאית, מובילים, מחלבות, חברות ועוד - מומלץ שכל ארגון יקיים דיון יזום ומוסדר להיערכות לשעת חירום.

נהגי מכליות החלב הוכיחו שוב שהם בשירות נאמן של הענף

- המוטו המרכזי הוא נוכחות נמוכה, ככל האפשר, של כל אלה שאינם בהגדרת שירות החירום. זה טוב לנותני השירות וגם מקל על הרפתנים במקום, שלא לוקחים אחריות נוספת על נותני השירות.
- העיקרון - לא לוקחים סיכון על חיי אדם, אלא במקרי חירום לאדם ולבעל החיים.
- ככלל, כולם עוברים למשטר חירום באותם אזורים שהוגדרו על ידי הרשויות המוסמכות כאזורי חירום.

- הרפת תורמת לשמירת הנוכחות ביישוב ומחזקת את הביטחון.
- נכון להמשיך ולחזק את המגמה של בניית רפתות חדשות בכל הפריפריה וכיום, במיוחד בעוטף עזה. לאחרונה חנכנו את הרפת בבאר מילכה ובקרוב מאוד את רפת צור-מעון המשותפת לניר עוז ולניר עם
- נכון להגדיל את מכסות החלב של הרפתות הקיימות - כדי לחזק את הכלכלה של היישובים וגם ליצור מרכז תעסוקה מקומי ליותר עובדים בענף. מוצע להגדיר יעד של מכסת מינימום בגובה 4.0 מיליון ליטר חלב למשק בעוטף עזה.

מיגון הרפתות והרפתנים

- חשוב למקם מיגוניות במספר מקומות ברפת כדי להבטיח שכל עובד יוכל להגיע בזמן קצר למקום בטוח. הרפתנים יציירו על המיגונית ויהפכו אותה לידידותית יותר.
- למי שיכולתו משגת, מומלץ להפוך את משרד הרפת לממ"ד שיכול להמשיך ולתפקד גם באזעקות ובנפילות - דוגמה יפהפייה יש ברפת כרמיה בצפון הרצועה.
- מועצת החלב, יחד עם הרשויות המוסמכות, יפעלו לתת חליפת מיגון אישי לכל עובד ברפת - שכפ"ץ וכפל"ד.
- ציוד חירום - יש חשיבות רבה שכל רפת תצטייד בציוד להפעלת הרפת בזמן חירום - מכלי מים ניידים, מזונות לבעלי החיים, חלפים למכון החליבה ולמערכות נוספות, דרכים חליפיות לגמישות התנועה ועוד.

משרד-ממ"ד עם יורם שפירר במכון החליבה החדש שברפת כרמיה

חמ"ל מרכזי

- חדר המצב של מועצת החלב הוא היערכות טובה ונכונה - חשוב שהוא יהיה הכתובת הראשית לכל הנושאים בעת חירום.
- קשר חיוני - במערכת האזורית, בסיוע הענף, יוקם חמ"ל - מטה אזורי לתקשורת יומיומית בין מנהלי הרפתות לבין חדר המצב במועצת החלב, שירכז את כל הצרכים והבקשות של מנהלי הרפתות שעוסקים במטלות רבות נוספות.
- אישורי כניסה - מועצת החלב תדאג שלמובילי החלב ולנהגי המזון, יהיה אישור חירום קבוע שהכניסה לכל מצב חירום תהיה מהירה וחלקה.
- בריאות הנפש - נכון להעסיק בחדר המצב גם איש בריאות הנפש שילווה את מצב החירום ברפתות ויפעל בנקודות נזקקות.
- תקשורת שוטפת של כל הגופים בענף - להתארגנות ולרפתות מאוד חשובה ונותנת עוצמה ועידוד לחברינו שנמצאים במצב לחץ גדול.

- שיאון - לא מזריעים כלל באזורים אלה - אין לסכן עובדים על פעולה כלכלית.
- החקלאית - הרופאים לא ייכנסו לאזורים המוגדרים, למעט במצבי חירום, שיוגדרו כך מראש על ידי הנהלת החברה. כל כניסה כזו תתואם עם הרופא הראשי.
- ביקורת חלב - נדחית באזורי החירום עד לאחר הפסקת האש.
- הובלת חלב - פעם ביומיים, כמו בסוף שבוע, להקטין סיכונים ולמנוע נסיעה מיותרת בכבישים.
- הובלת מזון להאבסה ישרה - פעם ביומיים.
- חברות ונותני שירות - ראוי להחזיק ברפתות מלאי יותר גדול של ציוד חיוני, כך שבצרכים בסיסיים, ניתן להשתמש בו מבלי לקרוא לנותני השירות.

מכון חליבה בחירום

- הפתרון שמוצע על ידי מועצת החלב - 20 אשכולות חליבה ניידים, ייתן מענה לרפת קטנה ולזמן קצר - יש לגבש חלופות למקרים של פגיעה ישירה במכון חליבה של רפת גדולה שאינו בר תיקון בטווח קצר:
- פינוי כל הפרות לרפתות אחרות, בתאום עם הרופא הראשי של החקלאית והשירותים הווטרינריים.
- ייבוש של הפרות בעדר - חלקן או כולן (פרות בהיריון, עם תנובה נמוכה, בעדיפות ראשונה ואם אין בררה אז את כולן).
- מכון חליבה חליפי - בתאום עם אחת החברות שהיא תספק ותתקין בתוך יום את כל המכלול וגם תאסוף אותו לאחר גמר המבצע - העלות על חשבון הענף.
- יש להכין את החלופות ואף לתרגל אותן בפועל ברפת גדולה (350 חולבות לערך).

התנדבות לחליבה

- חשוב לשמר את רוח ההתנדבות של חברינו לסייע למשקים בחירום

- ובעיקר במלאכת החליבה.
- בשבוע הראשון יש ביכולת הרפתנים המקומיים לשמור על נאמנות בלעדית לעבודה ברפת.
- ככל שמתארך זמן החירום, הרפתנים נשחקים ויש חשיבות לסייע להם בעבודות שונות ברפת.
- מיד עם פרוץ מצב החירום, יש לגייס רשימת מתנדבים שתדד לשטח בתאום עם רכזי האזור, ככל שמצב החירום יימשך.
- יש בפעילות זו עזרה ממשית וגם תחושת גאווה וסיפוק של התורם, שניתנה לו האפשרות לתרום את שלו, ולו במשהו, ולהביא את הסיוע ההדדי בענף החלב לעוד נקודת שיא.
- האחריות לארגון ההתנדבות - התאחדות מגדלי בקר

פעילות המחלבות

- כל המחלבות הגדולות מחזיקות אתרי ייצור בפריפריה וגם הן נתונות לסיכון ביטחוני.
- יש חשיבות לשמור על קשר הדדי ותקשורת שוטפת, לסייע גם להן ולקבל מהן סיוע כאשר נצטרך.
- זהו ביטוי לשותפות הגורל שלנו, בעת שלום כבימי מלחמה - אנשי המחלבות תפקדו במבצע בצורה מעוררת הערכה.

פעילות לאחר תום מצב החירום

- חשוב לבצע חשיבה גם על החזרה לשגרה בכל רפת ובכל מוסד.
- יש לבצע הערכת מצב ונזקים בכל רפת - תחילה באזור ובהמשך גם במערכת הארצית כדי לסייע לרפתות לחזור לשגרה, מהר ככל האפשר, וגם לפצות אותן על הנזקים שנגרמו להם.
- כל המנהיגים אומרים לנו שזה לא המבצע האחרון ואויבים יש לנו בכל הגזרות ולכן חשוב שכל אחד מאתנו יתארגן במקומו, כאילו הוא נמצא בסכנה הבאה (כמו בהגדה... כאילו הוא יצא ממצרים...), ונצא כולנו נשכרים מהלקחים של מבצע "עמוד ענן". ■

לאחר הפסקת האש עוסקים במושבים במחווה לוקר

סיכום ראשוני של הרפת השיחית בנירים

הנחיות ביטחון

1. בזמן חליבה - "צבע אדום" לרדת מתחת למעקה החליבה ולאחר מכן לרוץ למח"ד.
2. עובד מספוא + חולב אחורי בהבאת קבוצות ובקירוב מזון - ללבוש שכפ"ץ וכובע פלדה.